№ 68 غینوار ۳۰ ۱۹۱۵ سنه. (جمعه) نومر ۶۸ ربیع الاول ۲۷ ۱۳۳۳ سنه.

ایل

چغا باشلادی ۲۲ نچی اوکتبرده ۱۹۱۳ سنه.

ایکنچی سنه دوامی.

یورط‌یبیر فائده‌سن کوزه‌توچی تاتار غزیته‌سی.

دوما مجلسی. پادشاهمز حضرتلرینك تیلیغرامی. تیفکیلف. نطقی. عمومی یاوروپا صوغشی. املا مسئله‌سی (فیلیه‌تون). خاتون - قز طاوشی. مخابرلردن.

اداره‌دن:

مشتری بولوب یازلا طورغان افندیلرنك اوز آدریسلرن ممکن قدر تانوراق ایتوب روسچه یازولری تیوش. آبونه یا کارتقانده ایسکی آدریس یا ئیسه شول آدریسده‌گی نومرنك یه‌رلووی اوتنوله. آدریس آلماشدرو اوچون ایسکی آدریس برله برگه ۲۸ تینلك مارقه یه‌رلورگه تیوش‌در.

غزیته‌نك بهاسی: بریلغه ٤ صوم، یارطی یلغه ۲ صوم، اوچ آیغه ۱ صوم ۲۵ تین. اوچ آیدن کیمگه مشتری قبول ایتلمی،

اعلان حقی: برنچی بیتده برمرتبه یاصار اوچون عادی حرف برله یولینه ٤٠ تین، آخرغی بیتده ۲۰ تین. هروقت یاخود برنیچه مرتبه باصدرو اوچون خصوصی سویله‌شوب اسکیدکه یاصالور.

غزیته‌گه باصار اوچون یه‌رسگان مقاله وخبرلرنی قصقارتوب باصو هم لازم بولغانده ئوزگه‌رتو اداره‌نك اختیارنده‌در. باصلماغان مقاله‌لر، خصوصی مارقه یبه‌روب صورالماغانده کیری قایتارلمی. موندی مقاله‌لر برآی قدر اداره‌ده صاقلانغاندن صوك تاشلانور. برآیدن صوك کیلگان سؤاللرگه اداره جواب بیرمه‌س.

اداره خانه: مه‌سکه‌وده میشچیرینسکی پادؤوریاده، ۵ نچی نومیرده. قانتور بیرم کونلرندن باشقا هرکون ساعت ۹ دن ٤ که قدر آچق.

Телефонъ 4-67-01. تیلیفون: Москва, Редакція «Иль». خط وتیلیگرام اوچون فقط:

غزیته‌نك بهاسی:

یللق . . . . . ٤ صوم
آلتی آیلق . . . ۲ صوم
اوچ آیلق . . . ۱ صوم ۲۵ تین
برمله‌ب هر بیرده ۵ تین.
آدریس آلماشدرو ۲۸ тین.

Газета „ИЛЬ“.
Подписная цѣна:

На годъ	4 руб. — к.
» 6 мѣс.	2 « — «
» 3 мѣс.	1 « 25 «
» 1 мѣс.	— — 50 «

Отдѣльные №№ 5 коп.

Плата за объявленія: впереди текста строка 40 коп., позади текста 20 коп.

Контора и редакція газеты „ИЛЬ“
Москва, Мещеринское подворье, № 5.

مه‌سکه‌وده آطنه‌ده اوچ مرتبه جمعه، یکشنبه وچهارشنبه کونلرده چغا طورغان

"ایل" غزیته‌سینه

۱۹۱۵ نچی یل اوچون مشتری دفتری آچلدی.

«ایل» ایکنچی یل نشرنده، اوّلگی مسلکندن آیرلمیچه: آقچورا اوغلی یوسف، محمد عیاض الاسحاقی، محمود فؤاد طوقتارف، سعید رمییف، شاکر محمدیارف، مجید غفوری، برهان شرف، نجیب نصری و باشقه‌لرنك اشتراکی برله دوام ایته‌چکدر.

«ایل» ده ملی واجتماعی مسئله‌لرگه تیوشنچه اهمیت بیریلو بله‌ن برابر عمومی یاوروپا صوغشی حقنده بولغان خبرلرنك ایك درستلری صایلانوب مکمل صوره‌تده یازیلوب باراچق. صوغشنك مملکتنك اقتصادی، تجاری وصناعی حاللرینه تأثیری حقنده اهلی طرفندن مقاله‌لر یازیلاچق، هر تورلی یاکا اثرلر، موقت مجموعه‌لر حقنده تنقیدلر، ملاحظه‌لر بولاچق. خاتون - قز طاوشی، عالی مکتبلرده اوقوچی طوتاشلر وباشقه تاتار خانملرینك اشتراکی برله الوب باریلاچقدر.

دوما مجلسلری.

دومانك زالی دیپوتاتلار برله‌ن شرغم طولی. مینیسترلر لوژاسنده باش مینیستر غاریمیکین برله‌ن بتون مینیسترلر حاضر. دیپلاماتلار لوژاسنده اتفاقچی دولتلرمزنك ایلچیلری همه‌سی اورننده. ساویت اعضالرینك بولمه‌لری بتون کیلگه‌ننی صیدرا آلماغانغه بیك کوبسی باسوب طورالار. غزیته‌چیلر، طکلاوچی خلقنك اورنلرنده بی نهایه طغزلق.

ساعت بریارمده مجلس آچلوب، برنچی اولاراق پادشاه حضرتلرینك دومانی آچوحقنده‌غی اوقازی اوقوله، دیپوتاتلار اوقازنی «اورا» برله‌ن قارشی آلالار. شوندن صوك دومانك رئیسی رادزانقو جنابلری دومانك آچلووین اعلان ایتوب اوزون برنطق سویله‌دی. رئیس افندی نطقنده، بتون روسیه خلقینك دشمان برله‌ن صوغشوده ایبول مجلسنده نیندی فکرده بولسه حاضرده شول فکرده‌لکینی وبتون روسیه‌نك بتون ملتلری، بتون خلقلری وروسیه پارلامینتده‌غی بتون فراقسیه‌لر، دشمان برله‌ن کوره‌شونی آقتق چیکینه قدر جیتکرو اویندلقینی سویله‌دی. رئیس افندی اتفاقچی مملکتلرمز حقنده سویله‌گانده، دیپوتاتلار فرانسیه آنگلیه‌غه قارشی بیك زور آلقشلر یاصادیلر. رئیس افندی: «اول (روس خلقی) کوکره‌گنده ویورگنده ته‌ری بولغان حالده نوز پادشاهینك چاقرووی بوینچه صوغشقه بارور، دشماندن قورقماس، پادشاهنك امرن بلب، آتکلاب طوطورر هم بابالری طرفندن وصیت بولوب قالغان تاریخی مسئله‌لرنی قارا دیگگز بوینده چیشو اوچون روسیه‌گه یول آچار، شول طریقه نیمس دولتلرینك بوتون دنیانك طنچلغن مه‌نگو قورقتوب طورولرن بترر» دیب سوزن تمام ایتدی. رئیس‌نك سوزلری ئلله نیچه بیرنده آلقشلار برله‌ن اوزلدی وخلقنك روحینی کوته‌ردی.

آندن صوك باش مینیستر غاریمیکین جنابلری سوزگه کرشدی. اولده بتون خلقنك پادشاه حضرتلرینك قوشووین بهادرچه اوته‌ب دشمانغه کوکره‌کلرینی وشونك اوچون عسکرمزنك غالب کیله‌چه‌کینی سویله‌ب، آخردن: «... داخلی مسئله‌لرگه کیلسه‌ك مملکتنك أچنده صوغش بیك کوب مسئله‌لر طودردی. مثلا، بزنك هنر وصناعتمزنی، مملکت چیگنده‌گی ولایتلرده آول کون کورشمزنی وییر بیله‌و أشمزنی نیمسلر قولندان قوتقارو؛ بزنك آول کون کورشنده ییتشدرگه‌ن مالرمزنی دنیا بازارینه چغارب صاتو اوچون اوکایلقلر یاصاو ومقاوله‌لرنی مملکتمزنك تورلی ییرلرنده طولی ونق ایتدرب ئوز آلدینه کون کورو نیگزلرینه قورولغان ترقی‌نی تأمین ایته‌رلك ایتوب یاکادن قاراب چغو کبك مسئله‌لر. بو یولده بعض زور تفصیللی لائحه‌لر حکومت طرفندن حاضرله‌نگه‌ن؛ بعضیلری حاضرله‌نمه‌کده‌در، لکن بولارنی، سزنك یارده‌مکز بله‌ن اشکه کرتو - کیله‌چك اشیدر، قایچان صوغش بته‌ر، وطنمزنك داخلی توزوکلگی اوچون أش طودرو زمانی کیلور، شول وقتده بولائحه‌لر عملگه قویلور. بومسئله‌لرگه حاضردن قاغیلورغه ئه‌لی ایرته‌رەك. بیگره‌کده حاضرگی حالده روسیه، هرقایومزدن سوز توگل، اش کوته. هر قایومز کامل اطاعت برله‌ن پادشاهمزغه قارشی بولغان بورچمزنی اوتی‌یك؛ تیره‌ن ایمان بله‌ن وطنمزنك الوغلغینه طرشی‌یق؛ یاقن کیله‌چك بلکه بزگه روس تاریخینك ایزگو صحیفه‌لرن آچار». دیب سوزن بتره.

باش مینستردن صوك خارجیه مینستری صازونوف جنابلری سوز آلدی. اینك اولدن اوزمزنك اتفاقچی‌لرمز برلن مناسبتمز بیك دوستچه ایکانلگنی ئه‌یتدی. بی‌طرف دولتلر برلن‌ده مناسبت‌مز بیك یاخشی ایکانلگین بیان ایتدی.

تورکیه برلن صوغش‌نی موجب بولغان سببلرنی بیان ایتکان‌ده، ساندریس پاشانك کیلوی، همده «گه‌به‌ن» برلن بریسلاوانك تورکیه‌گه صاتلوی اشلرین کورساتوب: تورکیه حکومتی‌نك ایکی آراده صوغش باشلانوده عینن بزنك اوستگه آودررغه تلاوی اورنسز چقدی، دیدی. تورکیه برلن روسیه آراسنده‌غی صوغشده ایران توفراغینه تورکلرنك کرولری ایراننك بی‌طرفلغین بوزو ایکانلگین، وبزنك عسکرمزنك ایران‌ده طروی ایران‌ده طنچلق‌نی تأمین ایته‌ر اوچون گنه ایکانلگین بیان ایتدی.

وآخردن خلق برلن حکومتنك ئلگریگی کبوك برگه برله‌شوب دشمانغه قارشی برکشی کبك نق طرورغه کیره‌کلگین سویلاب نطقینی تمام ایتدی. مینیسترنك نطقین ئلله نیچه ییرده‌بولوب آلقشلار برلن قارشیلادیلر. آندن صوك تورلی ملت تورلی خلقلرنك فراقسیه‌لرنك وکیللری‌نك نطقلری کیتدی. همه‌سیده اوزلرینك سویلاولرنده حکومت برلن خلقنك برلگین، پادشاه حضرتینه احترامینی بیان ایتدیلار. مسلمانلاردن قوطلوقای میرزا تفکیلف شاقتی اوزون‌غنه سویلادی، (گازیته‌لرده چقغان قدرسی تماماً ترجمه ایتلدی)، پالیاقلرنك وکیللری، باش قوماندانك پالیاقلارقه وعده ایتکان حقوقلری اوچون رحمت اوقوب کیله‌چکده شولارنی وجودکه چغارونی بتون پالیاق تله‌گاننی بلگرتدی.

ارمه‌نلرنك وکیلی، بتون روسیه وتورکیه‌ده‌گی ارمه‌نلرنك روسیه‌غه صغنوب، ارمنستان‌نی میدانغه چغاررغه تلاوین بیان ایتدی.

آیرم ملتلرنك وکیللری بترگاچ، فراقسیه‌لرنك ریچلری باشلاندی. ساتسیال دیماقراتلاردن چیخیدزی، ترودوایا غروپپادن گیرینسقی سویلادیلر. لکن بولارنك سوزلری، دومانك رئیسی طرفندن حسابدن توشریلوب

تجارتخانه
برادران [illegible]شف‌لر
[illegible]

تورلی باصمه قرآن، فنی، ادبی، دینی، ومکتب کتابلرینك هرتورلیسی. کالیندارلر وتورلی منظره‌لی آچق خطلر هم ملی غزیته‌لر وژورناللرنك هر قایوسی صاتولادر.

مسلمان تش دوقتوری
عائشه خانم ا[illegible]انوڤیچ
نك تش دوالاو کابینیتی.

آورولرنی قبول ایته، جمعه‌دن باشقه هر کون ایرته ۱۰ دن کیچ ۶ غه قدر. تشلرنی توزه‌ته، یامی، آورتدرمای صوورا. آلتون کارونکه‌لر، صنعی تشلر یاصالا.

بالشوی تاتارسکی اورامده، ۲٤ نچی نومیرلی یورطده، ۹ نچی نومیرلی کوارتیرده. تیلیفون نومیری ۲۱-۵۸-۳

محمد عیاض اسحاقی‌نك مجموعه آثاری

[illegible]

خرستیانیا - نیمسلر [illegible] ... ایله‌لر. [illegible] دراما «ایل» مطبعه‌سنده ... طربز... چعوب صاتلورغه قویلدی.

[illegible] کیترگانلر.

... [illegible] صوراتوچیلرغه اون نسخه‌دن ... یوز نسخه آلدرغان کشیگه معلوم تنزیلات یاصالا. [illegible] ... تاغی هجوم ایته‌رگه کیم بولسه یبه‌رلمی. پوچته ... اوچدن بر ... لرگه نالوژ بله یبه‌رله. کامیسیه‌گه بیرلمی. برمله‌ب مشهور کتابچیلرده صاتیلا. حقی ۳۰ تین.

محرره‌لرمزدن محبوب‌جمال خانم آقچورینا اثرلری

بالا قاراوچی	شفقتسز آتا یاکه میشرلر طورمشی	حمال یعقوب
هر خانه‌ده بر دانه‌سی بولو تیشلی، تعلیم تربیه‌گه دائر بیك گوزل، روسچه‌دن ترجمه ایدلمش بر حکایه‌در. حقی: ۲۵ تین، پوچته ایله ٤۱ تین.	اوقورغه‌کوکللی، قزقلی، عبرتلی، میشرلر طورمشندن آلنوب یازلغان، اوقوچینك کوزندن یاشلر تامزدررلق بر حکایه‌در. حقی ۱۵ تین، پوچته ایله ۱۹ تین.	طورمشقه یاقن، اوقورغه کوکللی هر کمگه عبرتلی، ماطور بر حکایه‌در. حقی: ۸ تین پوچته ایله ۱۰ تین.

کوبله‌ب صوراتوچیلرغه اوز نشریاتمز حسابندن کوب اسکیدکه ایله هر یرگه یبه‌رلور زادانکه‌سز زاکاز قبول ایدلمی، زادانکه‌گه مارکه‌ده یاری.

Оренбургъ, книжный и писче-бумажный магазинъ Х. М. Хусаинова.

تیلیفون نومیری: 3-58-21

آلوب قالگز!

ملت نشریاتی بولغان دیواری کالیندارلر گوزه‌ل قاطرغالرده، شولای‌اوق ئوسته‌ل اوچون روس بیراملری قزل، مسلمان بیراملری یاشل بویاو ایله بیك ماتور ایتدروب اشله‌نگان طاقتالی کالیندارلرنی.

مراجعت اوچون آدریس:

Москва, Б. Татарская, 24. «Книжный магазинъ Х. М. Агѣева».

СЧЕТОВОДНЫЕ КУРСЫ
Ѳ. В. ЕЗЕРСКАГО.

Петроградъ, Невскій пр., 43. Тел. № 22-70. **Москва,** Б. Тверская 16. Тел. № 22-63.

Курсы существуютъ съ 1874 года—Свѣдѣнія высылаются безплатно—Лично ежедневно отъ 10—8 час. вечера.

پیرڤاقلاصنی گاستینسه هم ریستوران

«دیلاڤوی دڤور»

مه‌سکه‌ونك سودا مرکزی، بولغان ڤارڤارکا میدانده.

هر نومیرده یوونو اوچون جلی وصووق صو هم آیرم تیلیفون آپاراتی بار. شولوق یورطده بانق، پوچته وتیلیغراف بار.

Москва, гостинница «Дѣловой дворъ».

قالدرلغانغه، گازیته‌لرگه چغا آلمادی. قادیتلردن اوزون ایتدروب میلوکف، پروغریستلردن یفریمف، اوکتابرستلردن شیدلوفسقی، لووف؛ نانسیانالینستلردن ساوینکو، اوڭلردن لیواستوف جنابلری اوزون اوزون سوزلەر سویلادیلر. بولارنڭ ده همەسیده خلق برلن حکومت آراسنده برلگنی داخلی اشلرنی صوغشدن صوڭغه قالدروب طرو لازم ایکانین اثبات ایتدیلار. صوغش بتکانده استانبول وچناق قلعه بوغازلری استانبول شهری روسیه‌گه بیرلوب تمام بولسه ایدی دیگان تلاولرنی سویلادیلر. دوما: «غ. دوما، قهرمانلرمزنڭ غالبانه جهادلرن الوغلاب آرمیا وفلوطقه حرارتلی سلامن بیەره، سایوزنیکلرمزغه احترام ومحبت کونده‌ره، صوغشده‌ن طواچق ملی وحریت بیروچی همه مسئله‌لرنڭ وجودکه چغاچاغینه بیك نق اشانو بلەن اشانا، یاوروپانڭ سلامتگن، راحتلگن تأمین ایته‌چك صلح شرطلرن، حقلق وعدالتنی دشماندان یازدرمیچه طوروب روس خلقینڭ صوغشده‌ن طوقتالمایاچاغن بلدره‌در.» دیگەن فورمولانی قبول ایتوب ساعت ٨ ده تارالدی.

یگرمی سیگزنچی غینوارده‌غی دوما مجلسی، ۱۹۱۵نچی یلنڭ روسپیسن‌قاری. مجلس آچلغاچ‌ده بودجیت کامیسیه‌سینڭ رئیسی آلیکسینکو، روسپیس حقنده معلومات بیره ومالیه اشلرمز حقنده نیندای اصلاحات تیشلکین سویلی. ۱۵نچی یلنڭ روسپیسی بوینچه خزینه‌نڭ کیله‌چگی کیلوری، اوچ میلیارده، یوز اوتوز ایکی میلیونده، بر یوزده یتمش دورت مگده، اوچ یوز اون دورت (۳،۱۳۲،۱۷٤،۳۱٤) صوم کره‌چك. بلمطرغی‌غه قاراغانده خزینه‌نڭ کیلوری، ۵۲۸ میلیون کیمیگان. مونڭ ایك کوبسی ۳۹٦ میلیون دن آرتغی آراقی صاتونی طوقتاتودن کیلگان. شونڭ اوچون، کیلورده‌گی شول آچقنی یابار اوچون، حکومت یاڭغی تولاولر چغارغان. (شرپی‌غه آقسیز آرتدرو، تیمر یولده یرونی بهالاتو، مامق‌غه پوشلینه کوبەیتو وشونڭ کبك.) حکومتنڭ عادی چغشین ۱۹۱۵نچی یل اوچون اوچ ملیارده، آلتمش سیگز ملیونده، آلتمش بیش مڭ صوم تخمین ایتله (۳،۰٦۸،۰٦۵،۰۰۰صوم) عادتدن طش چغشلرنی شوڭغارغه قوشغانده، مملکتنڭ چغشی - کیلورینه قاراغانده آلتمش ملیونده، سیگز یوزده اون طوقز مڭ صوم آرتق توغری کیله. شول طولماغان راسخودنی طوترر اوچون آلیکسینقونڭ سوزینه قاراغانده بورچ برلن یابارغه توغری کیلور. عموماً قاراغانده شول کیلورلار همه‌سی تخمینی بولغانغه اوزگارشلار بولماو احتمالی یوق، دی. واوز طرفندن بزنڭ تولەو اشلربز اصلاح ایتوب، فائده‌گه مناسب تولاو قویونی قبول ایته‌رگه کیره‌کلگین آڭلاته. آلیکسینقودن صوڭ کورسی‌گه چقغان خزینه قانترالوری خاریطونف جنابلری مسئله‌نی طاغی آچوبراق سویلی. آنڭ سوزی بوینچه، بو روسپیس‌گه صوغش راسخودلری برده کرمەگان. صوغش‌نڭ کیرەك یاراغی اوچون برنچی غینوارغه قدر تخصیص ایتلگان صوما اوچ ملیارده یگرمی ملیون صوم. بو کونگه قدر شول صومادن ایکی ملیارده ایکی یوزده قرق اوچ ملیون صوم طوتلغان. شول صومادن صالداتلارنڭ جماعتلرینی تربیه اوچون یوز طوقسان میلیون صوم، شهرلار زیمستوالر صایوزینه جراحتلی‌لرنی قارار اوچون ٧٦ ملیون صوم، پولشه‌ده صوغشدن ضررلانغانلار اوچون اوتوز ملیون صوم بیرلگان؛ شولوق پولشه‌گه یوز ملیون صوم بیرلرگه طاغی قرار یاصالنغان. شول راسخودلرغه آقچه طابار اوچون قسقه مدتلی، خزینه بورچ کاغزلری سیگز یوز ملیون صوم‌لق دورت پرایسنتلی بیلیتلر، اوچ یوز ملیون صوم‌لق، بیش پراسینتلی آلنغان. بورچ چغارلغان بیش یوز ملیون صوم‌لق وآنگلیه‌دن قرق ملیون لیرالق بورچ (دورت یوز ملیون صوم) آلنغان. صوغشنڭ کونده‌لك راسحودی اون دورت ملیون صوم حساب ایتله.

صاقلق صندقلرینڭ کیلوری بـو یلغی یارطی یلده ۱۵۰ میلیون صومغه جیتکان، باشقه یللرده ۲۰ میلیوندن اوزمی ایکان. شول صیفرلر بوینچه خاریطونف جنابلری، صوغش نی قدر آور بولسه‌ده بـزنڭ مالی اقتصادی حاللرمز نق ایکانلگین بیان ایتوب، خلق بـرلەن حکومت برگه خدمت ایتسه، هیچ بر قورقنچ یوقلقنی سویلەب سوزنی تمام ایته.

بولاردن صوڭ بتون فراقسیه‌لارنڭ (مسلمان فراقسیه‌سینه بـاشقه) دیپوتاتلاری روسپیس‌قه نیچك قاراولارین ونیندی تـلەكلر تلەولرین ئەیتوب اوتـەلر. صوغش وقتنده بودژیتنی تنقید ایتوب طوررغه یارامی دیب همەسیده روسپیس‌نی تیکشرمایچه قبول ایتو یاغنده‌لقلرین سویلی‌لر. ساتسیال دیماقراتلار روسپیس‌قه قـارشی طاوش بیره‌چکلرین تروداویکلار، طاوش بیرودن‌طارطشولارن‌بلدره‌لر. روسپیس اوقولورغه طوتنغاچ، تنقیدسز بتون روسپیس بیك تیز قبول ایتله. آخردن تورلی فراقسیه‌لار تورلی، تورلی تلەولر بیان ایته‌لر. کرستیان دیپوتاتلار «داخلیه مینیسترلگنده خدمت ایته طورغان عسکری کشیلری کیرەك زور درجه‌ده بولسون، کیرەك کچکنه اورونلارده (یعنی پالیتسیا چیناونیکلاری) همەسنی صوغش صفلرینه جیبارلسونلر ایدی وپالیتسیا خدمتی، صوغشده یارالانوب ده صوغشقه یارامایچه قایتقان وپالیتسیا خـدمتینه یارارلق بولغان جراحتلی‌لر بـرله آلشدرلسه ایدی، دیدیلر. بعض بر دیپوتاتلار آوستریا - گیرمانیا چیگنده دشمان عسکری طـرفندن ظلم کورگان خلقنڭ کوچله‌نووین چیکلەر اوچـون مخصوص کامیسیه جیبارلسه ایدی دیدیلر. روسپیس‌نی طاوشغه قویار آلدندن پادشاه‌حضرتلرینڭ تبریك‌تیلیغراملاری‌اوقولدی، روسپیس قبول ایتلوب مجلس یابلدی.

پادشاهمز حضرتلرینڭ تبریك تیلیغرامی.

دومانڭ ۲۸ نچی یانوارده بولغان مجلسی بتکاچ دوما رئیسی، دومانڭ صداقت کورسەتب بیرگەن تیلیغرامینه قـارشی پـادشاهمز اعظم حضرتلرینڭ شول تیلیغرامنی اوقودی: «خلق وکیللری صفتی بل[illegible]ڭ اسگزده‌ن میگا افاده ایتلگەن صداقت حسگز اوچون رحمت اوقیمن. بوتون چن - روس خلقی‌نڭ؛ وحشی، ئەرسز دشماننڭ تیزوقتده تمام جیـڭله‌چه‌گینه نق اشانووی - وطنمزنی کوچلی‌لك وشرفلی‌لك‌گه ایلتوچی موفقیتمزاوچون‌رهن - زالوق‌در.»

پادشاهمز حضرتلرینڭ بوتیلیغرامی دیپوتاطلر طرفندن الوغلاو یوزنده‌ن آیاقده طوروب طڭلاندی. اوقولغان وقتده «اورا» تاوشلاری بلەن قارشی آلندی.

دوماده تیفکیلف نطقی.

۲٧ نچی یانوارده آچلغان دوما مجلسنده مسلمان فراقسیه‌سینڭ رئیسی قوتلوغ محمد میرزا تیفکیلف مسلمان عروپیاسی اسمندن شول نطقنی سویله‌دی:

روسیه‌مسلمانلری، ئوزلرن روسیه‌نڭ غراژدانلری‌صانیلر. آلارنڭ ئوزلرن روسیه‌غراژدانلری حسابلاولری ئوز حقوقلرن دعوا قیلغان وقتلرنده‌غنه توگل؛ بلکه وطن یولنده وظیفه‌لرن ئوته‌رگه طوری کیلگەن وقتده‌ده آلار روسیه غراژدانلریدر. (براوو! تاوشلری ایشتله).

شونڭ اوچون‌ده مسلمانلر مونداند ئلکده هر زمان ئوز بورچلرن ئوتەب کیلگەن کبك بو یولی‌ده وطن قارشوسنده ناموسلی صورەتده وظیفه‌لرن ادا قیلا[illegible] هر تورلی هجوملردن آنی صاقلاب کیل[illegible] چابالر.)

موندان آول[illegible]صوغشلرده بولغان کبك حاضرده‌ده روسیه مسلمانلری هیچ باش تارطمیچه روسیه دولتینڭ سلامتلگی اوچون ئوزینڭ آتالرن، بالالرن، قردەشلرن فدا قیلوب کیله؛ خارجی دشمانلر بلەن صوغشو اوچون ئوزینڭ کوچن صرف قیلادر. روسیه مسلمانلرینڭ حاضرگی صوغشقه مناسبتلری ایسکی عنعنه‌لردن کیلوب چغا؛ اول عنعنه‌لر ایسه شولاردر: مسلمانلر روسیه‌نڭ دشمانلری بلەن هر وقت صوغشدیلر؛ روسیه اوچون توب روس خلقی بلەن برگه، بر درجه‌ده قان توکدیلر. شولایوق حاضرگی‌صوغشده‌ده، روسیه‌پاشاهلغی‌نڭ بوتونلگی، آنڭ غراژدانلرینڭ راحتی تهلکه‌ده بولغان وقتده روسیه مسلمانلرینڭ فکرلری، طوّیغولری باشقه روسیه غراژدانلرینڭ فکر وطویغولرندن باشقه بولو، ممکن توگلدر. (قول چابالر.)

لکن مع‌التأسف، روسیه مسلمانلری ئوزلرینڭ غراژدانلق طویغولرینڭ روس حکومت مأمورلری طرفندن حقلق وطوغریلق برلەن آڭلانغانن بلب جیته آلمیلر؛ بزنڭ وطن حقنده بولغان طویغولرمز روس مأمورلری طرفندن شول صاف کوینچه آڭلانادر، دیب ئەیته آلمیلر. آلار، حاضرگی حالده‌ده حکومتنڭ، مسلمانلرنڭ دینی، ملی طویغولرن رنجتکەنن، آلارنڭ دینی، ملی طویغولرینه زور ضربەلر اورغانن ئوز ئوزلرندن یەشره آلمیلر. آلایده بولسه، أچکی خصوصی أشلر حقنده سویلەشو، آڭلاشونڭ وقتی، حاضرگی وقت بولماغانغه مسلمانلر، اول اشلـر طوروسنده سویلەشونی صوغش بتکەن وقتقه کیچکتروب طورالر.

حاضر ایسه دولتنڭ باشینه چیت دشمانلر طرفندن کیلگەن قورقو قارشوسنده مسلمانلر وظیفه‌لرن باشقه وطنداشلری بـلەن بردەی آڭلاب قوللرینه ملطقلرن طوطوب روسیه‌نڭ بوتونلگن، آنڭ قیمتن صاقلارغه کرشکەنلر؛ حاضرگی دهشتلی صوغشنی تیزرەك وموفقیت بلەن بترو اوچون وطنداشلری بلەن بر تلەکده برلەشکەنلر. (قول چابالر.)

عمومی یاوروپا صوغشی

پادشاهمزڭ سیاحتی.

پادشاه اعظم ایمپیراطور حضرتلری، صوغش میدانینه سیاحت اثناسنده یولده روونو هم کییف‌ده توقتاب، صادق تبعەلرینه التفات ایتکان.

هریرده شفاخانەلر، لازاریتلرده مجروح وخسته‌لرنڭ حال وخاطرلرن، قایده ونیچك یارالانغانلرن صوراشوب، ایزگو صحبتی بـلەن مجروحلرنڭ کوڭللرن کوتەرگەن. بیوك هدیەلر اکرام ایتکەن. تأریخی مشهور عبادتخانەلرده عبادت ایتوب روحانیلر بلەن صحبت ایتکان.

پادشاه اعظم حضرتلری هر یرده، صداقت ایتکان تبعەنڭ هر صنفی‌نڭ وکیـ[illegible] هر صنف عسـکری وملکی مأمورلرنـ[illegible] ایتب التفاتلر بیورغانلر.

پیترغراد - (عالی‌باش‌قوماندان‌اشتابند[illegible]) صوڭ کونلرده گیرمانیالیلرنـڭ شرق[illegible] پروسیه‌ده آزلاب، آزلاب یاکی کوچلری باروب یانوار ۲۵نده خورژیله‌دن یوغانیسبورغه حەتلی بولغان اوچاستقه‌ده آلارنڭ امیتلی کوچلری تجاوزگه باشلادی.

شولوق وقتده، شرقی پروسیا فرونتی‌نڭ هر ایـکی یاغنده هجومگه کرشدیلر. برسی، لاسدینین رایوننده بولوب، بونده بز آلارنڭ تجاوزن توقتاتقان چاقده بتون بر باتالیون عسکرن تمام هلاك ایتدك دیرلك. تاغی برسی ریپین یولنده بولوب بونده بزنـڭ آطلیلر سیرپیس‌گه قدر صوزلدیلر.

۲٦ نچی یانوارده ویسلانڭ صول ساحلنده دشمان. باشلاب قطعی هجوم یاصامادی.

پازیتسیه‌لرمز قارشوسنده قالدرغان أولکلرینه قاراغانده، گیرمانیالیلر، بورژیموف - غومین هم ووله - شیدلوف پازیتسیه‌لرینه هجوم ایتکان چاقده آلتی کون اچنده، أولگان هم یارالیلردن نیچه اون مڭلر یوغالتقانلر بولورغه کیرەك.

قارپاته‌بەرلشولر دوام‌ایته. «بارتفلید»بلەن سویدنیق آراسنده‌غی رایونده دشمان طوطرقلی بر صوغش حرکتی یاصارغه تلەسەده، بزنڭ طرفدن ایتلگان دقتلی صوغشقه طوتونا آلمیچه اسیرلر قالدروب کیرو چیکدی.

لوپنوف رایوننده بزنڭ تجاوزمز کیڭایوده دوام ایتەدر. بر تەولك اچنده ٦۹ آفیتسەر ۵،۲۰۰ صالدات اسیر هم ۱۸ پولیمیت آلدق.

توخولق کچیدلرن کیچکان گیرمانیانڭ زور کوچی، یانوار ۲۵ نده، قازیوفق رایوننده [illegible] قوتورر درجه‌ده [illegible] بزنڭ طرفدن ایتلگان قارشی هجومبز بلەن، اوزلکسز دوام ایتکان سونگو صوغشندن صوڭ توبەدن چغارلدی. گیرمانیالیلرنڭ بونده یوغالتقانلری عادتدن طش کوبدر. [illegible]ویشقوف یولنده‌ده دشمان‌نڭ هجومی شولایوق دفع ایتلدی.

پیترغراد - (عالی باش قوماندان اشتابندن) شرقی پروسیاده لاسدینین - راغوپینین رایوننده هم آریس - بەلا رایوننده صوغش دوام ایتدی. ویسلانـڭ اوڭ ساحلینڭ قـالغان فـرونتنده هم‌صول‌ساحلینڭ‌همه‌فرونتنده‌ده اوزگارش‌یوقدر.

قارپاتده، دوقـلینسق، لوپقووسق هم اوژوق یوللرنده بزنڭ عسکر دشمان‌نی قسرقلاغانی حالده آلغه باروده دوام ایته‌در. بو وقت بز ۲۳ آفیتسەر ۱،۵۰۰ گه یاقن صالدات اسیر، بر نیچه پولیمیت هم بر دانه پوله صاوتی آلدق.

املا مسئله‌سی. (*)

«تل واملا توزەتو»، «املا برلەشدرو» دیگەن تاوشلار هر یاقدان ایشتولوب، بولارغه غزیته وژورناللارده کیڭ اورن بیرلوب کیلدی. تل، واملا توزەتوچی دیب آتالا طورغان افندیلر، بزده بایتاقغنه کوب بولسه‌ده میلرمزگه سڭگەن عادت بوینچه بو مسئله‌ده اتفاققه کیله آلماغانغه، اوخشیمی، اوخشامیمی؟ دورستمی، توگلمی؟ لك‌که اعتبار ایتمیچه هر کم ئوزی یاراطقان املانی باشقه‌لارغه قبول ایتدرەسی کیلگەنگه املامزده بورونغیدان آرطق تورلیلك میدانغه کیلدی. مطبوعات بوتوغریده شاولی بیردی. یازوچی افندیلر ئوز کوڭللرینه اوخشاغان املا برلەیوغشلی آورو یاکه مودا حکمینه کرگەن الفبا کتابلری، ابتدائی مکتبلر اوچون قرائت کتابلری یازوب، حرف ئوگرەنه باشلاغان بالاچقلارغه ئەللە نیچه تورلی املا برلەن یازلغان کتابلرن طوتدردیلار. ابتدائی دورت صنفنی ئوتکەنچه، بر یازوچی طرفندن یازلغان کتابلرغنه اوقوتلسه، بالاچقلار شونارغه ایلەشوب ئەلجی - مولجی بولماس ایدیلر. ئوکنچکه قارشی بزده اول‌ده بولمی. کوب بیرلرده هر قش یاڭی معلم آلنا، یاڭی معلم تگی کیتکەن معلمنڭ اوقتقان کتابلرن یاراطمی، ئوز فکرنچه باشقه کتابلرنی فائده‌لیراق تابا. شولای ایتـوب بیچاره بـالا چقلارغه هر قش باشقه تورلی کتابلر بیروب باشلارن ئەیلەندرەلر.

تل توزەتو، املا برلەشدرو دعواسن قیلغان افندیلرنڭ: «تلمز یارلی، لغت بیتمی» دیگەن‌زارلانولری‌ایشتوله. بزده‌میشەر قارتچقلاری «بیی بلمەگەن آیوغه اوْرن تار» دیلەر. شونڭ کبك تل توزەتوچی افندیلر کوبەیه بـارغان صاین تلمزده یارلی بولوب قالا باردی. ئوزمزده بیتمەگەن لغتلرنی چیتده‌ن آلو برده کیمچیلك توگل. طورا بارا آنلار تمام ئوزمزنکی بولوب قالورلار. حاضرده تلمزده قبول ایتلگەن عربی، فارسی سوزلر بارکه، برده یازو طانوماغان آدملرده آنلارنی تیوش‌سز اورونده ئەیتمیلر. مثلا: الحمدالله، ممکن، اثبات، افراط، جماعت، حساب، مقصود، تمام، امام، استاذ، سوأل، جواب، غیر، خیر، سائل، طالب، مسئله، ایمان، توکل، ایمان، سلامت کبك سوزلر.

ئوزنده بیتمەگەن لغتنی چیتلردن آلو بر بزده‌گنه توگل. روسلرده چیتدن آلغان سوزلر حسابسز کـوب. حاضر ایندی آلار تمام ئوزلرینکی بولوب قالغان. روسلرنڭ تل توزەتوچیلری برده ترەلوب، دعوالاشوب طورماغانلار، کیرەك بولغاچ، عرب، فارسی تورك تاتار فرانسوز، اینگلیز، لاتین، گریك، یهودی، نیمس تللرینڭ هرقایوسندان لغتلر آلغانلار. روس ادبیاتن، غزیته ژورناللارن اوقوغانده‌غنه توگل، آزغنه ادبی تل برله سویلەشکەن روسلر آوزندن هر کون شوندی یاط سوزلرنی ایشتەمز.

مثلا: لیتیراطورا، لیبیرال، لوژا، آفتامابیل، آفیتسیر، فیلدشیر، دوقتر، آقوشیر، اسینا، طراوور، طورف، لامپا، تاباق، سورتوق، سیغار، سورپریز، صوپ شاباش، شاخمط، شال، شاراوار، نارمالنی، اشلیپه، فیلدفیبل، کبك حتی هر کمگه معلوم شارف سوزیده روسلرنڭ ئوز سوزی بولمیچه‌نیمسچه‌دن آلنغان. عربدن یا که فارسیدن سوزلر آلنسه‌ده، آلارنی تحریف قیلمیچه ئوزنچه یازو تیوش. بزنڭ تل توزەتوچی افندیلرمز «تل بایتامز» دیب عربچه سوزلرنی ئەلله نیند[illegible]ر، قریر وقلاریالغاب بورغالیلار، عربچه بولغان سوزلرنڭ بر نقطه آرطدرو یا که کیمتو برله‌ده معنی‌سی ئوزگەرونی ایسلرینه آلمیلار.

بزنڭ املا توزەتوچیلرمز بو کونگه قـدر نرسه توزەتدیلر؟ حاضرنده بارچه‌مز طرفندن قبول ایتلگەن هـأ رسمیه‌نی دیسەك، اول ایڭ ئلك هادی افندی مقصودی جنابلری طرفندن تقدیم ایتولوب، «پەرەمەچ» هاسی دیب بایتاقنه مسخره‌ده قیلنغان ایدی.

تیك شول ئوزگەلك بولدی: بورونغی یازولاردا اوچ نقطه‌لی «ڭـ» کاف فارسیه آتالوب صاڭغراوکاف: «کـ» آلدینه «ن» قوشیلوب یازولا ایدی. حاضر صاڭغراو کافنڭ ئوستنه اوچ نقطه، کاف فارسیه‌نکینه بر صزق صزولا - «گـ».

اگرده دقت برله قاراساق، خالص آنا تلمزگه کیلوش‌سز تحریف آرالاشونی اقرار ایتمی حال یوق. اول کیلوش‌سز تحریف دیگەنم «ی» یازولورغه تیوش بولغان اورونلاردا «ج» حرفی یازودر. مثلا بیر، یر، یل، ییل، یول، یوز، یورەك، یولدز، یاپراق، یولداش، ییمش، یگت، یاخشی، یامان، ییلان، یالغان، یالان، یاقن، یراق، یارق، یوق، یارا، یالقن، یلاو، یون، یوبانچ، بیتدی، یـازو، یورو، ییگدی، کبك، کوب یازوچیلارمز مونڭ کبك سوزلرده «ج» برله یازالار «جیل» «جلاو» «جیتەر» «جوانچ» «جیگدی» برلەگنه قناعت ایتمیچه یوزنی (وجه) «جوز» یولدز نیده «جولدز» ییدی‌نی (صان) «جیدی» دیب یازولار اوچری.

قزان تاتارلارندن چققان یازوچی‌افندیلرنڭ «ی» اورنینه «ج» یازولاری خالص آنا تلمزده‌گی ادبیاتقه جنایت بولسه‌ده، اول قدر عجبلەنورلك اش یوق. چونکه آلارنڭ عوام تلی شولای بولغانغه، آلار آڭلاسون دیب یازا بولورلر.

یازوچی هم شاعرلرمز آراسنده میشەرلر طائفه‌سندن بولغان افندیلر یارسیغنه کوب. بو محترم قرده‌شلرمنڭ «ی» اورنینه «ج» یازولاری مینی عجبلەندره، حتی آچولاندرا. میشەرلرده «ی» اورنینه «ج» آلشدوب سویلەشو برده یوق. سویلەشکەنده، خلق یرلارنده بالعکس «ج» اورنینه «ی» یوروتلگەن اورونلار بار. مثلا: «نیگنه بیریم، نی بیریم! سیڭا بیره طورغان مالم یوق!؟

یاروب یانغنامنی بیرور ایدیم، یاندن، باشقه طورور حالم یوق.»

مقال‌لرنده: «یان بیرگەنگه یون بیرور» دیله. مطبعەلرده‌گی حرف ییوچیلارده قزان تاتارلاری شیوەسی بـرله سویلەشکەن بولورغه کیرەك. چونکه مین ئوزم اصلا «ی» اورنینه «ج» حرفی یـازماسامده مقالەلرمنڭ بعض اورونلارنده «ج» حرفی کورونەمی؟

بورونغی ادبیاتمزغه کوز صالساق، آنده بزگه «ی» اورننده «ج» کورونگەلی؟

استاذ محترم فضیلتلو رضاءالدین حضرت جنابلرینڭ کوز کونی باصلغان «دینی واجتماعی مسئله‌لر» اسملی معتبر کتابنده «جینارغه» «جیبولورغه» دیگەن سوزلر «ج» حرفی ایـله یازلسه‌ده حـرف ییوچیلار خطاسی بولوونده شبهه یوق.

محترم محمد فاتح افندی کریموف جنابلرینڭ قای بر کتابلرنده اصلا یوق. قایولارنده بار. صوڭ یازغان اثـری «استانبول مکتوبلری» اسملی کتابنده «جیگلو» دیگەن سوزدن باشقه، تیوشسز اورونده «ج» یوق.

تورکیه‌ده علم تحصیل قیلغان افندیلرنڭ یازولارنده هم «ی» اورننده «ج» یوق. کیله-

(*) اداره، محبوب جمال خانمنڭ فکری حقنده بی طرفدر.

شرق صوغش ميداننده.

قوپنگاگين - باش اشتابنڭ خبرينه كوره: بزورا هم رافقه تيره‌سنده بولغان طوپ صوغشلرنده ويلهيلم‌ده حاضر بولغان.

نيمسلرنڭ پراقلاماتسيه‌لرى.

وارشاوا - نيمسلر، بزنڭ عسكرمز آراسينه تورلى پراقلاماتسيه‌لر تاشليلر ايكان. باشده «روس صالداتلرى!» ديب خطاب ايتلگاچ، شولاى يازلوب كيته ايكه‌ن: «روس عسكرى، پولشه‌ده هم غاليتسيه‌ده قطعى ره‌وشده جيڭلدى. گيرمانيا هم آوستريااليلر صوغش خطى بويلاب روسلرنى قووا بارالر. بز وارشاوغه ياقنلاشدق ايندى.

فرانسوزلر هم انگلچانلرده اوزلكسز جيڭله بارالر».

پراقلاماتسيه‌نڭ آخرى، نيمسلرگه بيرگان هر صوغش قورالى برابرينه ٧ روبله آقچه بيررگه وعده ايتب بته. امضا: «نيمس باش قوماندانى» ديب قويلغان بولا ايكه‌ن.

انگليه - توركيه.

قاهره - انگليز عسكرينڭ قومانديرى، «طوسسوما» صوغشنده فرانسوز صوغش پارا-خودينڭ قوشلغانن اعلان ايته‌در.

توركلرنڭ انگليزلرگه قارشى قويغان قورپصى - ٧٠ مڭ كشيدن عبارت، ديلر.

غرب صوغش ميداننده

انگليزلرنڭ تلفاتى.

لوندن - آسكويت، صوغش باشلانغاندن بيرلى، انگليزلردن أولگان، يارالانغان هم يوغالغانلر. ١٠٤ مڭگه طولغانلغن اعلان ايته‌در.

خرستيانيا - نيمسلر شم[illegible]
بيلگ[illegible]
كيترگانلر.

آنگليا ساحللرينه تاغى هجوم ايته‌رگه حاضرله‌نه‌لر بولورغه كيره‌ك، ديلر.

پاريژ - بلغاريانڭ نيمسلردن بورچ آلووى بونده زور تأثير ايتدى. بعض غزيته‌لرنڭ يازوونچه، بلغاريا ١٥٠،٠٠٠،٠٠٠ ليف بورچدن ١٤٠ ميليوننى صوغش قوراللرى اوچون صرف ايته‌چه‌ك ايمش.

فرانسوزغزيته‌لرى، بلغارياحكومتى‌اصلاويانلرنى نيمس قوچاغينه تاشلاغانى، اوزن آزاد ايتوچى روسيه حكومتينه قارشى كفران نعمت ايتووى اوچون بلغاريا حكومتينه نفرت ايته‌در.

آقچه كيره‌ك بولسه فرانسيه حكومتى‌ده بلغارياغه بيررگه بولغان ايدى. بلغاريا اوز فايده - ضررن آيورمادى، ائتلاف مثلث حكومتلرينڭ دوستلغن قدرن بلمه‌دى، بلغاريانڭ حاضرگى حكومتى، ملتينه اشله‌گان بوجنايتى سببلى جزاسز قالماس، ديب يازالر.

پاريژ - يانوار ٢٧ نده. بو كونگى رسمى خبر شوندن عبارتدر: بيلگياده اوزوك - اوزك وقتلى طوپ صوغشلرى بولغالادى. نيمسلر ايپر هم سيورن‌نى طوپقه طوتديلر. بيلگيا طوبچيلرى بر فيرمانى يمرگانلر. ايه‌لرى قاچوب كيتكانلر. بيتون‌دن لاباسسه‌گه قدر يولده فرانسوزلر نيمسلردن پازيتسيه‌لرن قايتاروب آلغانلر.

گيرمانياليلر صوآسان‌نى، ياندرا طورغان اسناره‌دلر بله‌ن طوپقه طوتقانلر. ئه‌ن يلغه‌سينڭ همه فرونتنده هم شامپانده فرانسوز طوپچيلرى گيرمانيا طوپچيلرينه قارشى فرانسزلرغه موفقيت بله‌ن آطشقانلر. آرغون اورمانلرينڭ ايڭ قويى بر يرنده شاقتى زور صوغش بولوب، ترتيبسز حالده بتكان. عموما هر ايكى ياق اوز پازيتسه‌لرن صاقلى آلغانلر. بو صوغشده هر ايكى ياقدن قاتوشقان عسكرنڭ مقدارى ٣-٤ باتاليون‌دن آرتق بولماغان. بوندن صوڭ ايكنچى كونده تاغى بر صوغش بولوب بونسنده فرانسوزلر طرفندن بركنه باتاليون صوغشقان.

لاتارينيغيه هم‌ووگيز طاولرنده‌طوپ آطشو-ولريغنه دوام ايتكان.

ديڭگزده.

پيترغراد - ٢٦ نچى يانوارده ايرته ٧ ساعتده روس فلوطى سيواستوپل بله‌ن يالتا آراسنده كوزه‌توب يورگان چاقده بريسلاو قره‌يسيرى كورنب يالطاغه ياقنلاشدى. ساعت ٨ ده يالطاغه بر نيچه طوب آطوب كيرو كيتدى. يالطاده دورت ماگازين هم «راسييا» غاستينسه-سى زيانلانغان. شهرده أولگان هم يارالانغانلر يوقدر.

بريسلاونڭ يالطه‌غه طوپ آطووينه جواب اورننده - روس قره‌يسيرلرى طربزونغه يبه-[illegible]لر. شولوق كون اويله‌دن صوڭ ٤ ساعتده، طربزون‌نى طوپقه طوتديلر. آنده قويلغان ٨ قوراللى بر فرقه‌گه قارشى آطديلر. بوندن باشقه، توركلرنڭ بر يوك تويه‌گان پراخودلرى باطرلدى. «يورس»ده آزق تويه‌گان بر پراخودن هم ديڭگز كيمه‌لرن باطردى.

تيفليس - باطوم‌دن كيلوچيلرنڭ سوزينه قاراغانده يانوار ٢١ نده، بر نيچه مينانوسلر «خوپ»نى آطار اوچون يبه‌رلگانلر. مينانوسلر خوپ‌غه آطوب قايتوب كيلشده، پيرونيش بوروننڭ آرغى ياغندن بر زور صوغش پراخودى كورندى. بو، بزنڭ مينانوسلر آرتندن كيله ايدى. باطومغه ياقن يرده بريسلاو بزنڭ مينانوسلرغه طوپ آتارغه باشلادى. لكن زيان تيدرمه‌دى. بريسلاو كريپوست طوپلرينه ياقنلاشقاچ كريپوستدن طوپ آتا باشلاديلر. بريسلاو پولنى خود بله‌ن طربزون‌غه كيتدى.

لوندن - آنگليه آدميراللغى اعلان ايته‌در. يانوار ٢٤ نده «راى» قالاسى يانده ديڭگزده ايكى قوتقاروچى پوروپقه تابقانلر. ايكيسنده‌ده «آريئول» ديب يازلغان. «آريئول» پراخودى يانوار ١٦ سنده لوندن‌دن «غاور»غه قاراب يولغه چقغان بولغان. اول ١٧ سنده «غاور»غه كيلوب يته‌رگه تيش ايدى. مونه آنڭ، گيرمانيا صو آستى كيمه‌سى طرفندن باطرلغان بولوى احتماللدر. «آريئول» ٢١ كشى تويه‌ب «غاور»غه يوك آلوب كيتكان ايدى.

توركيه.

بوغازلرنى بركتو.

آفينه - توركلر، نيمس مهندسلرينڭ ياردەمى بله‌ن بوغازلرنى ياڭى قوراللر بله‌ن بركتوده دوام ايته‌لر. تورك صو آستى كيمه‌-لرى‌نڭ‌ده شاقتى آتقانل[redacted] خبر بيريله.

آق ديڭگز ساحلى شهرلرندن «آيوالق»ده كوچلى استحكاملر صالونا. شهر طورسنده هم شهرنڭ تيره ياغنده نيمس اوچوچيلرى هوادن كوزه‌تب يوريلر.

تورلى خبرلر.

ياپونيا - قطاى.

پيكين - قطاى‌نڭ الگگى‌خارجيه‌مينسترى، ياپونيانڭ قطايدن طلبلرى حقنده مذاكره‌لر رئيش يوآنشيقاى بله‌ن ياپونيا ايلچيسى‌نڭ ايكيسى آراسنده خصوصى صوره‌تده‌غنه بولوون سويله-گان. مينيسترنڭ فكرينه كوره ياپونيانڭ طلبلرن، دورتكه بوله‌رگه ممكن بولوب، بولارنڭ برسى‌گنه قبول ايتلرلكدر.

ياپونيا ايلچيسى، طلبلرغه جواب‌نڭ تيزره‌ك بيريلوون صوريدر.

***

داخلى خبرلر

تاوريدا سراينده ضيافت.

غ. دوما اعضالرى مينيسترلر ساويتى رئيسى طرفندن ضيافتكه دعوت ايتلگانلر. بو ضيافتده فراقسيه آيرملقى اعتبار ايتلمه‌ى همه‌سى برده‌ى چاقر[illegible]

ضيافتده عالى حكومت اعضالرى هم دوست مملكت ايلچيلرى بولاچاغندن، روسيه خلق وكيللرينڭ بو ذاتلر بله‌ن كورشولرى قصد ايتلگان.

چيخيدزى هم كيرينسكى نطقلرى حقنده.

** ٢٧ يانوارده، دوما مجلسنده دوما اعضاسى چيخيدزى هم كيرينسكى‌نڭ نطقلرن غزيته‌لرده طبع ايته‌رگه رخصت ايتلميدر.

عسكرى - تاريخى موزه‌نى كوچرو.

استاوراپول - (غوبيرنا) تيفليسده‌گى عسكرى - تاريخى موزى مونده كوچرلدى.

يالطه‌نى طوپقه طوتقاندان صوڭ.

«يالطا»ده بريسلاو كره‌يسيرى طرفندان طوپقه طوطولغان «روسيه» غاستينسه‌سى آديس بيسارابسكى - تاوريچسكى بانقه‌سينه ٦٥٠ مڭ صومغه زالوق صالنغان‌ايكه‌ن. بانق، غاستينسه-نڭ أيه‌سندن، كوبمى ضرر كورگه‌نن صوراغان.

دوخاونى صابرانيه مجموعه‌سى.

موندن بر نيچه يل ئلوك اورنبورغ محكمهٔ شرعيه‌سى اوزينه هم اوز قول آستنده‌غى روحا-نيلرگه عائد زاقونلر وسيركوله‌رلرنى جيوب بر مجموعه نشر ايتكان ايدى. حاضر اول مجموعه طارالوب بتكان. شونلقدن حاضر محكمه شرعيه بومجموعه‌نى ياڭيدن نشر ايته‌رگه بولغان. ايسكى مجموعه‌ده‌گى زاقون وسيركوله‌رلرنڭ قوّتدن توشگانلرن چغاروب، ياڭالرن جيارغه حسن عطا حضرتكه طابشرل[redacted]ن عطا حضرت كيتكانچى شول مجموعه‌نى جيوب تمام ايتمكچى بولا ايكان.

آسترخان زيمستواسى.

آسترخان زيمستواسى، ئوزينڭ بر يللق دوامنده خلق فائده‌سينه شول ره‌وشده آقچه طوتقان: خلقنڭ سلامتلگن صاقلاو اوچون طوطولغان ٥٦٠مڭ صومنى ٩٤٠مڭ؛ خلق‌نڭ آغاروينه، معارف يولينه طوطولغان ٦١ مڭ صومنى ٢١٥ مڭ؛ حيوانلرنڭ آورولرن توزه‌تو اوچون طوطولغان ٤٣ مڭ صومنى ١٠٦ مڭ؛ ايگن أشلرينڭ ياخشرووى اوچون طوطولغان ٢٤ مڭ صومنى ٧٩ مڭ صوم ياصاغان.

خاتونلر دارالفنونده.

اوتكه‌ن يل طومسق دارالفنوننڭ طبيه شعبه‌سينه خاتونلر قبول ايتلگه‌نلر ايدى. حاضر دارالفنونده خاتونلرغه حقوق شعبه‌سينه كرو اوچون رخصت بيرو مسئله‌سى قوزغالدى.

ئولم‌گه حكم ايتو.

ويلنا - وارشاوده بر چاساوايني ئوترر درجه‌ده يارالاغان اوچون پيوترووسكى، سقالووسكى ديگه‌ن ايكى ميشچه‌ن واينني آكروژنى صود طرفندن ئولم جزاسينه حكم ايتلگه‌ن ايدى. شولارنڭ ئولم جزاسى اجرا ايتلدى.

ۋولغا پاراخودلرينڭ جيولشى.

ۋولغاده پاراخود يوروته طورغان قامپانيا خوجه‌لرينڭ پيتراغرادده بولوب اوزغان‌مجلسنده، ۋولغا پاراخودلرنده ١ نچى و٢ نچى قلاص بيليتلرن ٢٠%؛ ٣نچى قلاص بيليتلرن ١٠% كوته‌ررگه قرار بيرلگه‌ن.

** طامبوف گوبيرناسى، طورپوۋا آولنده غنوار اون‌برنده احمدمبين ماماطف‌نڭ طوى مجلسى بولدى. طويغه اوفانڭ مدرسهٔ عاليه مدرسى ضيأالدين الكمالى افندى بله‌ن اوفانڭ جماعت خادملرندن امام‌الدين باختيوزين‌ده چاقرلغان هم ئه‌جى امام‌لرينڭ هر قايوسى كيلگان ايدى. مجلس بيك طنطنه‌لى صورتده اوتوب، علمى واجتماعى كوب مسئله‌لر سويله‌ندى. مدرسهٔ عاليه فائده‌سى اوچون طويده ١١٦ صوم آقچه جيولدى. طويدن صوڭ ضيأ افندى تيره ياق آولده‌غى مكتبلرنى شولار اچنده هم وره‌گى وچيرنيشو قريه‌لرنده‌گى ٥ صنفلى ابتدائى مكتبلرنى ده قاراب يوردى. ضيأ افندينڭ تشريفلرندن امام‌لر، معلملر هم عموم خلق شاد اولوب قالدى.

امام‌الدين باختيوزين.

قارص اوبلاستنده،

گينيرال غوبيرناطورنڭ ايكنچى پريقازى.

تيفليس - خريستيانلرنڭ مسلمانلرغه بولغان دشمانلقلرى هامان بتوب بيتمه‌گه‌نگه كوره قارص‌نڭ وقتلى گينيرال غوبيرناطورى زوبوف ايكنچى پريقاز چغاردى. اول ئوزينڭ پريقازنده ئه‌يته:

«قارص ولايتى خريستيانلرينڭ مسلمانلرغه بولغان دشمانلقلرى، كيمو اورنينه مع‌التأسف آرتا باراردر... هيچ برعيبى بولماغان گناهسز مسلمانلرنى ئوترودن باشقه اوبلاستنڭ خر-يستيانلرى، توركلرنڭ هجومندن صوڭ، ئوچ آلو نيتى بله‌ن بعضا قاى بر آوللرده مسلمانلرنى قوراللانوب باروب تاليلر؛ ادبسزلكلر ياصيلر؛ تورلى ره‌وشده كوچليلر...

گرچه قارص اوبلاستى‌نڭ مسلمانلرى توركلرگه‌ياخشى قاراسه‌لرده، بعضا تورك عسكرينه قوشيلوب روس عسكرينه وخريستيانلرغه هجوم ايتسه‌لرده، خريستيانلرنڭ آلارنى بوره‌وشلى تا-لاولرى، كوچله‌ولرى تيش توگلدر، چونكه مسلمانلر حكومتكه قارشى عصيان ايتكه‌ن ايكه‌ن، حكومت آنى ئوزى قارار، نيندى جزا تيوشلى بولسه، شونى بيررلر؛ بو، حكومتنڭ ئوز اشيدر؛ خريستيانلرنڭ مسلمانلرنى تالاب ئوز آلدينه حركت ايتولرى كيره‌كلى أش توگلدر.»

مونداى صوڭ وقتلى گينيرال غوبيرناطور، قارص‌نڭ واينني غوبيرناطورينه ٢٢نچى ديكابرده بولغان پريقازنى خريستيانلرغه ياڭادن بلدررگه تكليف‌ايته‌؛ واوبلاستنڭ آكروژنى ناچالنيكلرى وعموماً محلى آدمينيستراتسيه‌نڭ، خلق‌نڭ بر ئولوشن جبرله‌مه‌سون، كوچله‌مه‌سون اوچون، اوبلاست خلقن ياخشى اداره ايتووى تيش ايكه‌نن سويليدر.

مه‌سكه‌و خبرلرى.

صيطسه‌نڭ بهاسى آرتو.

مه‌سكه‌و فابريكانتلرندن: سينديل، پرو-خروفسكى، غوبنير، قونشين دانيلوفسكى‌لر ١ نچى فيوراللده صيطسه نرسه‌سينڭ آرشيننه $1\frac{1}{2}$ تين آرتدرالر: برنچى نومير صيطسه‌لر ١٩ تين بولاچق؛ بولارنڭ فابريكلرى يانوارنڭ صوڭغى يارطيسنده بيك كوب صاطو ايتديلر.

يارالىلرغه كتابلر كيره‌ك.

بزگه بلدريلووينه كوره مه‌سكه‌و لازا-ريتلرنده‌غى مسلمان ياراليلرينه اوقورغه كتابلار ييتشمى ايكه‌ن. مسلمان جمعيت خيريه‌سنده يارالىلرغه ئوله‌شرگه ديب قويغان كتابلر كوب بولسه‌ده لازاريتلرغه ايلتوچيلر تابلمى؛ جمعيت خيريه‌نڭ اداره‌سى جمعه كونلرنده‌گنه جيېلغانغه، يارالىلر وآلارنى تربيه قيلوچى همشيره‌لر ئوزلرى بارب آلورغه تله‌سه‌لرده بولدرا آلميلر ايكه‌ن.

خاتون قرطاوشى

هنر كيره‌ك.

خاتون قزلرمز روس خاتونلرينڭ علم ومعرفتلرينه، هنرلرينه قزقماسه‌لرده ماطور، ماطور تگلگان كيوملرينه آلارنڭ بيك تيز كوزلرى توشدى. هر شهرده حتى آوللرده مسلمان خاتون، قزلرى روس خاتونلرى برله برده‌ى حتى آنلردانده اوزدروب، تورلى موداده كيونه باشلاديلر. كيوملرى كوزنى، قزقدرورلق ماطورايتوب تگو، تگوچينڭ هنرن اوزلكندنگنه اويره‌نگان، اوّلگى تگوچى خانملرمزنڭ قولندن كيلمه‌س بولدى. بزنڭ خانملرمزده آبدراب طورماديلر: تويون، تويون ماتيريه‌لر، روس يه‌ورى تگوچيلرينه طاشلدى؛ شولايوق يه‌شل، كوك، قزل آقچه‌لرده آنلرنڭ كسه‌لرينه كروب، آنلرنڭ معيشتلرى ياخشرووينه، اشلرن زو-رايتوب ماستركويلر آچولرينه سبب بولدى. حاضرده‌برده‌اوزگه‌رش‌يوق؛ تويون‌تويون‌نرسه-لرباشقه ملت تگوچيلرينه طاشلوب، ايرلرمزنڭ كوچ، بلا برله طابقان آقچه‌لرى‌ده آنلرنڭ كسه‌لرينه كروب كونده‌ن كون آنلرنى بايوتمقده‌در.

حاضرگى زمانلرده مودا زمانى بولغانغه، هر قايومز شول مودانڭ اسيره‌لريمز. حاضرده ماتيريانڭ ياخشى، طازا نق، قيمتلى بولووى بتونله‌ى اعتبارغه آلنميچه؛ ناچاربها برله آلونغان ماتيريانڭ‌ده تگووى كيلشكان بولوب زمانه‌غه موافق بولسه تله‌سه‌ڭ قايا كيوب بارورلق كيومگه‌حسابلاناديسه‌م، خطا طابولماس. هربر مودانى تيكشروب كيوب طوروچى باى عائله-لرنڭ يل بوينچه باشقه‌ملت تگوچيلرينه طاشيغان آقچه‌لرن تلگه‌ده آلميچه، ساده طورمشليلرنى تيكشروب قاريق: ساده طورمش اچنده معيشت قيلوب هر بر مودانى كيبه آلماغان برخانمنڭ‌ده يل بوينه باشقه ملت تگوچيلرينه طاشيغان آقچه‌سى ايڭ آزنده ٢٥ - ٣٠ صوم بولادر.

حرمتلو خانملر! مسلمان قزلرينڭ قولندن هيچ بر نرسه‌كيلمى ديگان اعتقادلرنى كوڭلمزدن چغاروب اوزمزگه تگو هنرن اويره‌نورگه، اوز قزلرمزنى كيسو - تگو مكتبلرينه بيروب، تگوچيلك اويره‌تدروب اوز ملتمزدن تگوچيلر ييتشدرورگه، روس يه‌ورى خانملرينڭ كسه-لرينه كرگان نيچه مڭلرنى اوز ملتمزده‌گى خانملرنڭ كسه‌لرينه كرتورگه طرشورغه وقت توگلمى؟ مونه شوشى اشلر فقيرلكده يه‌شه‌گان بايتاق عائله‌لرمزنڭ دنياده راحت، راحت يه‌شه‌ولرينه، بايتاق بايلقنڭ‌ده اوز ملتمزنڭ قولنده قالووينه سبب بولور ايدى.

بزنڭ كه‌سيم شهرنده مسلمانلر (٢٠٠) يورط حسابلانا. كه‌سيم خاتون، قزلرى مودا جهتندن روس خاتونلرندن برده قالشماسه‌لرده شوشى قدر عائله‌لر اچنده خاتون، قزلرمزغه يارارلق‌ايتوب كيوم، كولمه‌كلر تگوچى مسلماندن هيچ كمه‌ز يوق. اما روسلر تگوچيلك هنرينڭ فائده‌سن شول قدر بلگانلرگه: روس، مسلمان يورطلرن برگه حسابلاساڭده هر اون يورطقه بر تگوچى طوغرى كيله، هر قايوسينه اوز-لرينه موافق اشلرده طابلوب طورا. هيچ قايوسى اشسز يوده‌ب طورميدر.

اگرده بر فقير روس عائله‌سنده بالالرى برله بر خاتون طول قالسه، اوزى آور، كونلك خدمتلرده يورسه‌ده زورراق بالاسى قز بولسه تگوچيلك هنرينڭ فائده‌سن بلگانگه، اوزينه نى قدر آغر بولسه‌ده بر تگوچيگه ايلتوب بيره. اول قز آنده اويره‌نه، صوڭره بر نيچه يللر اوستاغه بولوشوب خدمت ايته. مونه شولاى ياخشيغنه ملكه حاصل ايتكاچ خوجه‌سندن آيرلوب آيرم خدمت باشلاب بر عائله‌نڭ راحت، راحت دنياده معيشت قيلووينه سبب بولا. مونه شوشى ره‌وشده تگوچيلك هنرى

چكده هم شولاى قالولارى مطلوب هم مرغوبدر.

محمد عياض افندى اسحاقف جنابلرى: «ياخشى، ياڭى، يگت، يارى، يامسز، ياقين» كبك سوزلرده كوبره‌ك وقت «ى» يا-زوب - ييتدى، ييگل، يالنه، يالبارا، ييبه‌ره‌كبك سوزلرده «ج» يازا. يلى، يغلى سوزلرنده كتابنڭ بربيتنده «جلى» بولسه، ايكنچسنده «يغلى» يا-زلغان بولا (١).

فاتح افندى اميرخانف، عالمجان افندى ابراهيمف جنابلرى طرفندن يازلغان كتابلرده، آز بولسه‌ده كورونگه‌لى.

محترمه فخرالبنات خانم سليمانيه جنابلرينڭ ١٩٠٧نچى باصلغان «مقراض التعصب»ده «ى» اورنينه «ج» كرمه‌گه‌ن. صوڭغى يازولارنده آز بولسه‌ده اوچرى.

باشقه محررلرمز طرفندن يازلغان كتابلرده، ترجمه‌لرده هرقايوسنده آزمى كوبمى اوچرى. سويوكلى شاعرمز مرحوم عبدالله توقايف جنا-بلرى قاى بر ييرده «ى» يازساده‌صوڭغى باصلغان شعرلرنده كوبسى «ى» اورننده «ج» كورونه.

مينم برله برگوبيرنادن بولغان ميشه‌ر شاعرى سعيد افندى سونچه‌له‌ى جنابلرى، جيم حرفينڭ نقطه‌سى كبك اچينه كروب اوطردى.

غاية الغاية ياخشى ترجمه قيلنغان، شاعر افنديڭ چن شاعر ايدكينه بر دليل بولغان «المنصور»ن آلساق، آنده بزنڭ كوز آلـ-مزده، «جير، جيل، جيمش، جوره‌ك، جلاب، جيتدى، جگت، جومولغان، جلى، جر، جلان، جواتورغه، آوزن جرب، جيغان، جه‌يگه‌ن، جه، جغولا، جوله‌ر، جوطدم.» ديگه‌ن سوزلر چوبارلانوب، كورنه‌ده، «نى اوچون بو ميشه‌ر شاعرى ئوزينڭ ميشه‌ر بالاسى بولغانن اونو-طوب، ادبياتقه حرمتسزلك قيلاده قزان تاتار-لارينڭ شيوه‌سى برله يازا؟ ئه‌لله ميشه‌ر قر-ده‌شلرى آراسنده آنڭ اثرلرن اوقوچيلاردا بولماس ديب اويليمى؟ ئه‌لله يه‌شرمه‌كچى بولامى؟» ديب اويغه كيله. مينم فكرمچه ميشه‌رلگمز برله بزگه افتخار قيلورغه تيوش. «نى اوچون» ديب اعتراض قيلوچيلار بولسه، جوابقه هر وقت حا-ضرمن.

حاضر قزان تاتارلارى شيوه‌سينه تقليد قيلوب، «ى» ييرينه «ج» يازساق، (قرغزلارده‌ده ى اورنينه ج ئه‌يتوله) طورا بارا قرغز شيوه‌سينه تقليدايتوب، «ش» اورنينه «س» باشقرد شيوه‌سينه تقليدا «س» اورنينه «ه» يازا باشلاساق تلمزنى توزه‌تو - بايتو اشنده آلغه كيته‌چه‌كمز...

تل‌توزه‌توچيلرمز آراسنده «آيال»، «آينا» كبك قرغزلرنڭ، عربچه: عيال سوزندن، فارسيچه-آيينه سوزندن تحريف قيلنغان سوزلرنى تقديم ايتوچى افنديلر، يوق توگل.

محبوب جمال آقچورينا.

---

(١) اوزمنڭ مخصوص املام يوق. ناشرلرم تله-گانچه ياصى بيره‌در. عياض.

بر له بتون عائله‌لرن طویدروب طورا طورغان روس خانملری بیك کوبدر. اما اوز فقیر عائله‌لرمزنڭ قزلرینه کیلسه‌ك قوللرندن اش کیلورلك، کونینه ۲۰ ـ ۲۵ تیین قازانچ بیره طورغان یوق ـ بار اشلر اشلیلر.

اوزمزده کروب اویره‌نورلك ماسترسکویلر یوق. حاضرگه باشقه‌لردن بولسه‌ده ئویره‌نیك. بارا، بارا اوزمزده‌ده هنر خانه‌لر بولور.

بو سنه کاسیم شهرنده فاطمه خانم دیولیقاموانڭ مکتبنده کیسو ـ تگو اویره‌تله باشلاغانن (۲۵) قدر قزنڭ یاخشیغنه دوام قیلوب بارغانلقلرن بو اورنده ذکر ایتمن. اورنبورغ بله‌ن قزانده‌ده بره‌ر ماسترسکوی آچلغانلغی معلومدر. مونده‌ی هنر خانه‌لر تیز زمانده کوبه‌یسون ایدی.

ف. بشریه.

مخابرلردن:

تاشکندده بالالر ایرته‌سی.

تاشکند تاتارلری، روس بەیرەملرنده بو مملکتنڭ آلنووینه یاصالغان طنطنه‌لی کونلرده روسلردن قالشمیلر، بەیرەملیلر؛ یاڭا یل، پاسخالرده آرتدروبده قویالر ایدی. خصوصا، مسلمان توره‌لری، بولارنڭ عائله‌لری یاڭا یللرده روسلر بله‌ن برگه قدح کوتاره‌لر؛ حضرت عیسی‌نڭ توغان کوننده، یولکه‌لر یاصاب، صاف مسلمان، پاك تاتار بالاسن شونڭ اطرافنده ئه‌یله‌ندره‌لر؛ شول کوننڭ بویوك برکون ایکانچیلگن بالالرنده سگدره‌لر ایدی. اوزملی طنطنه‌لری، دین بەیرەملری بارلغن بلمیلر، ایسلرینه‌ده کرتمیلر، اویلابده بیرمیلر ایدی. اوچ دورت یلدن بیرلی پیغمبرمزنڭ طوغان کونی مناسبتی بله‌ن تاتار مکتبینڭ معلملری طرفندن مولود شریف اوقولوب، مکتب بالالرینڭ آز بولسه‌ده روحلری کوتەرله ایدی. مونده‌ده فقط اخلاصلی قارتلر، امیدلی یاشلر بولوب، توره‌لر صنفی چیتده‌رەك طورالر، دنیاده مه‌ڭگولك از قالدرغان بویوك پیغمبرمزنڭ روحینه دعا قیلنغان مجلسده بولمیلر ایدی.

لکن بواش بوتونله‌ی باشقاردی. اش باشینه اتناغرافیست دیوایف جنابلری منو بله‌ن اوتکان اشلرنڭ کفارتی بویل اوته‌لدی.

مکتب‌نڭ اداره اشنده حکم سورگان ترتیبسز، نظامسزلکنی بتروب، وقف اشلرن بر قانون تحتینه آلو بله‌ن قالمادی، بلکه ملی ودینی بەیرەملرنی رعایه ایتوب، بویلغی مولود شریفنی عجیب درجه طنطنه‌لی یاصاتدی. بو یلغی مجلسده برگنه صنف توگل، بلکه، توره‌لر، سوداگرلر، اشچیلر هر قایوسی کیلگانلر ایدی. بەیرەمنڭ اوچنچی کونی، محترم دیوایف‌نڭ ریاستی آستنده ایرلر وقزلر مکتبینڭ معلم ومعلمه‌لری وییرلی هوسکارلر طرفندن بالالر ایرته‌سی یاصالوب بیك کوڭللی اوتدی.

یلده برمرتبه بولسه‌ده، ییرلی تیاتر محبلری طرفندن تیاتر اوینالسه‌ده، بالالرغه مخصوص بر کانسیرت، بو یاش نسلنڭ روحن کوته‌ره وشادلندره طورغان بر نه‌رسه‌ده بولمی ایدی. مولود حرمتی بله‌ن یاصالغان بالالر ایرته‌سی بزنڭ تاشکند اوچون خارق العاده بر اش بولغانغه، توبه‌ن صنفدن آلوب، یوغاری صنفقه قدر بوتون تاتار عائله‌لری کیلگانلر ایدی. خیوا تیاتری مسلمان عائله‌لری بله‌ن شغرم طولوب، بر طرفده خانم وطوتاشلر، ایکنچی طرفده ایرلر اوطردیلر. برنچی مرتبه بولغان بواش کیلوچیلر طرفندن اوزاق وقت آلقشلاندی، نهایه‌سز شادلندروب، تاتار عائله‌لرینه شول کوننڭ قدسیته اونوطدرماسلق تیره‌ن براز قالدردی.

«مخبر.»

ولادیقافقازده مولود.

شهرمزده مولود کیچه‌سی بالالر اوچونگنه یاصالورغه دیوب اویلانسه‌ده بوندی ایزگی بر کیچه‌دن ایزگی تله‌کلی ئه‌بیلرمزنی، یاخشی کوڭللی آنالرمزنی محروم ایته‌رگه وجدانمز قبول کورمه‌گانلکدن، کیچه، بالالر هم خاتون، قز اوچون برگه یاصالدی. کیچه‌ده ٤٥ بالا (ایر، وقز) یوزدن آرتغراق خاتون، قز بولدی. شول جمله‌دن ییرلی خلق زور عائله‌لرنده‌ده بر نیچه خاتون، قز بار ایدی. کیچه‌ده ملی شعرلر اوقولدی. پیغمبرمزنڭ ترجمهٔ حالی واسلام تاریخندن بره‌ر پارچه سویله‌ندی. معلم احمدشاه افندی خاتونلرنڭ دین اسلامده کورسه‌تلگه‌ن حقوقلری حقنده‌ده نطق سویله‌دی.

کیچه بتکه‌چ بالالرغه مولود بوله‌گی ئوله‌شندی. هر کم کیچه‌دن ملی ودینی طویغو آلوب کیتدی. مولود کیچه‌سن یاصاغان فردوس خانم بله‌ن احمد شاه افندیگه تشکر ایتدیلر.

شریفه جمال احمدیوا.

قوره‌ش اویه‌زندن.

قورمش، سمبر غوبیرناسنده شاقطی زور بر اویه‌زدر. بو اویه‌زده روسلر، چوواشلر کوب بولغان کبك، ٦ ـ ٧ مسجدلی تاتار آوللریده بار. تیمر یوللار، صو یوللاری یراق بولغانغه بو اویه‌ز خلقینڭ طورمشی باشقه اویه‌زلرنکینه قاراغانده هر حالده آرتدادر. شولای بولساده بو اویه‌ز کشیلرینڭ روسیه اچنده طارالوب، تورلی اورنلرده کسب ایتوب یوُرولری سایه‌سنده، تاتار آوللری چیت خلق آوللرینه قاراغانده تمام باشقه بر حالده‌در. بر وقتلر شوشی تاتارلر، کورشی روس آوللرنده آز آقچه‌غه اوروب، صوغوب وباشقه قارا خدمتلر ایتوب، کون کورگه‌نلر.

بو صوڭ یللرده ئوز آلدیلرینه اش کوره باشلادیلر.

حاضر تاتار آوللرنده، یه‌شل وقزل توبه‌لی ئویلر، هیبت مسجدلر، وهر مسجد حضورنده بر مکتب بولوب، قیبونلق برله بولساده بالالرنی کیله‌چکده بختلی ایتو قایغیسی برله اوقتوچی معلم یاکه ملالر بار.

«ساباجای» اسملی آولده بتون اویه‌ز اوچون ترتیبلی، رشدی صنف‌لی مدرسهٔ حبیبیه بنا ایتلمشدر. کوبدن توگل ۱۵ نچی یانوارده مولد النبی بولو مناسبتی برله، آوللرده بەیرەم ایتولدی. خصوصاً ساباجای آولنده بو کونده کون بویی خلق بتون اشلرن طاشلاب بار یاخشی کییومن کییوب قه‌رده‌ش اروغلرینه قوناق یورشوب زور شادلقلی بەیرەم یاصادی.

کیچ مدرسهٔ حبیبیه‌نڭ بتون طرفی تورلی توسده اوتلر ایله یاقتریلوب، توبه‌نده زور حرفلر ایله «مولد النبی» و«بوکون الوغ بەیرەم» دیگه‌ن سوزلر یه‌شل وقزل توسده تون بویی یانوب طوُردیلر. مدرسه‌نڭ اچنده وطشنده ایرلر وخاتونلر کوب ایدی. مدرسهٔ حبیبیه طرفندان حاضر له‌نگه‌ن شاکردلر، تورلی شادلقلی کویلر ایله ادبی شعرلر ئه‌یتوب، معلملر اماملر طرفندن تورلی نطقلر سویله‌نب درستده بوگون الوغ بەیرەم بولغانن خلقنڭ کوڭلینه ایك نچکه ره‌وشده اورناشدردیلر.

عبدالبرجیبی.

بخاراده تاتارچه تیاتر.

ایسکی بخاراده ۱٦ یانوارده جمعه کون تاریکستان صورت خانه‌سنده صوغشده یارالانغان عسکرلر فائده‌سنه شولایوق صوغشوچی عسکرلرگه یارده‌م قصدی برله بخارالی تاتار یه‌شلری طرفندن تیاتر اوینالدی. اویونغه بهبودینڭ تورکستان طورمشندن آلنوب یازلغان «پدرکوش» نام ملی فاجعه‌سی برله روسچه‌دن ترجمه «ایرم قایتدی» نام کولکی اثرلر قویولدی. تیاترده ییرلی خلقدن صارتلر کوب ایدی. تیاترده امیرنڭ تیرسکی عسکری موزیقه‌سی طرفندن پەرده آچولغانچه هم پەرده آرالرنده طوقتاوسز ملی نغمه‌لر، تورلی مارشلار اوینالوب طوردی. تیاترده بخارانڭ بیوك مأمورلرندن، باشلاب ئلوغ آدملرینه قدر حاضر ایدیلر. تیاتردن حاصل بولغان اوچ یوز سیکسان ایکی (۳۸۲) صوم صاف فائده بخاراده‌غی موقت تاتار قروژوغی اداره‌سنه طاپشرلدی.

معلم کمال نوغایوف «بخارا».

اخطار.

خریستیانلرنڭ بەیرەملری مناسبتی بله‌ن اوچ کون قدر مطبعه اشله‌مه‌گه‌نگه غزیته‌مزنڭ کیله‌چه‌ك نومیری ٤ نچی فیوراله‌ده چهارشنبه کون چغاچقدر.

ادارەدن:

قیوم قولاطقی افندیگه: خطکزده آدریسکز یازلماغانغه سزگه جواب یازا آلمادق.

ناشری: محمد عیاض اسحاقف
وقتلی محرری: م. ا. مولامبیردییف
(نجیب عصری)

Консультаціонное бюро
آورولرنی تیکشروب بلو اوچون
دوقتور س. ای. کیزیلشتیین‌نڭ
وادا ـ سؤیتو ـ لیچبنیتسه‌سنده
مه‌سکه‌وده، پیاتنیتسکایا ۱۳ نومرلی یورطده.
۱۱ ـ ۱ هم ۵ ـ ۷ گه قدر آورولرنی قبول ایتله.
بیورو، آورونی تیکشرب قاری هم حاضرگی زمانده لابراتوریه، کلینیکلرده‌غی اصول برله‌ن آورونی توزه‌ته.
بیورونی مه‌سکه‌و دارالفنونی نڭ پریوات ـ دوتسینتی یه. ك. سیپ اداره ایته‌در.
تیلیفون: 07-58 и 1-65-55

صوراڭز هر قایده!
نیستور صابونی
ایکنچنی تقدیم ایتوب
ماقتاوغه اوشاناڭز.
یاصالا یالغز «نیوسکی استیئا رینوی» شرکتنده.

مه‌سکه‌وده مسلمانلر آشخانه‌سی
عالم جان حسام الدینف نڭ
هر وقت مسلمانلار اوچون مخصوص لذتلی طعاملر حاضرله‌نوب، صوراغان کشیلرگه فاتیرلرینه بیارله‌در.
مه‌سکه‌و، ایلینکا، بیرژیوی پلوشچاد میشچیرینسکی پادؤوریه‌ده. تیلیفون ۸۹ـ۲۷ـ۳
Москва, Ильинка, Биржевая площ., Мещеринское подворье, Галимзяну Хисамутдинову.

تجارتخانه
برادران قارامیشفلر
مه‌سکه‌وده نووی پلوشچدده.
قاراکول وتورلی میخا‌وی نرسه‌لر.
موفطا، غارژیت، پالانتین هم یاقالر.
مغازینمزده کوبله‌ب حاضر.
بها آرزان. کوبله‌ب صاتو اوچون آلوچیلرغه خصوصی تنزیل.
چیت شهرلردن خط ایله صوراتوچیلرغه نالوژ قیلنوب یبه‌ریله.
Москва Новая площадь.
т.д. Бр. А. и [redacted]мышевымъ.

۲٥ یل اوچیتل آ. ای. آنیسیمف‌نڭ ۲٥ یل.
بوخغالتیریه اوچون پراقتیکا قورصلری
مه‌سکه‌وده، تؤیرسکایاده، تؤیرسکوی پاصاژده دوم ۱٥. کوارتیر ۹٤، تیلیفون 1-44-17
قورصقه حاضر آلنا. قورصنڭ قانتورندن هر وقت صوراشورغه بولا. کوندز خدمتده بولغانلر اوچون جیگل شرطلر بله‌ن کیچ اوقورغه ممکن. استیناگرافیه هم یازو ماشینالری، پراگرام تیگن یبه‌رله.

200,000 р. можно выиграть 1-го марта 1915 г. купивъ билетъ 2-го внутр. 5% съ выигр. займа.
Банкирская контора
В. И. ШАРАПОВЪ
Москва, кузнецкій мостъ, д. 14. для телеграммъ: Шаробанкъ.
съ задаткомъ отъ 25 р. продаетъ означенныя билеты съ ежемѣсячнымъ погашеніемъ долга отъ 10 р.
Производитъ банковыя и биржевыя операціи. СТРАХУЕТЪ на 1 марта 1915 г. отъ тиража погашенія по 10 р.
Условія и проспекты высылаются безплатно. Тел. 4-26-19.
۱۹۱٥ نچی یلنڭ ۱ ـ نچی مارطنده ۲ ـ نچی ونوترینی 5% لی ویغرشنی زایومنڭ بیلیتن صاتوب آلوب
200,000 صوم اوطارغه بولا.
و. ای. شاراپوفنڭ
بانکیرسکی قانتوراسی مه‌سکه‌وده، کوزنیتسکی موستده، دوم ۱٤. تیلیغرام اوچون آدریس: مسکاو شارابانق.
25 صومدن باشلاب زاداتقه بیرگه‌ن کشیلرگه هر آیده ۱۰ صوملاب تولی بارو شرطی بله‌ن بلیتلر صاتادر.
بانق هم بیرژاوی آپیراتسیه‌لر یاصی. تیلیفون 4-26-19
1915 نچی یل 1 نچی یانوار مارطقه قدر تیراژدن توله‌نکه‌ن قدرلیسن 10 صوم برابرینه استراخاولیت ایته.
اوصلوویه هم پروسپیقتلر بوش یبه‌رله.

ТОВАРИЩЕСТВО
АФФИНЕРНАГО и МЕТАЛЛОПРОКАТНАГО ЗАВОДА
Павелъ и Федоръ Марковы
Москва, Черкасскій пер., Обществен. дворъ, 5. прот. фир. э. цендель
Телефоны: 47-21 и 3-34-47.
ЧАСЫ, БРИЛЛІАНТОВЫЯ, ЗОЛОТЫЯ и СЕРЕБРЯНЫЯ ИЗДѢЛІЯ,
ЗОЛОТО и СЕРЕБРО ВЪ СЛИТКАХЪ, ЛИСТАХЪ и ПРОВОЛОКѢ.
Покупаемъ брилліанты, золото, серебро и старинныя вещи.
ЗАВОДЪ
Якиманка, Бабьегородскій пер., собственный домъ. Телефонъ № 31-72.
Адресъ для телеграм[redacted] Адресъ для писемъ:
МОСКВА [redacted] МОСКВА, ПОЧТ. ЯЩИКЪ № 378.
[redacted]ЕТЪ СЪ 1872 ГОДА.
Фирма наша никакихъ отдѣленій не имѣетъ.
Просимъ не смѣш. съ нашими однофамильцами
پاویل هم فیودر مارکفلرنڭ
آلتون، کوُمش‌نی ئه‌رچی وهر تورلی معدنلرنی أشقوب تازارتا طورغان زاوود تاوُاریشتواسی: مه‌سکه‌وده، چیرکاسسکی پیریئولقده، اوبشیستوینی دووُرده، ٥ نچی نومیرده.
تیلیفون نومیری: 47-34-3 هم 21-47 №
ساعتلر، برلیانتدن، آلتوندن، کوُمشدن أشله‌نگان ئه‌یبرلر، آلتون کوُمشدن قوُیلغان معدن، یافراق هم تیمرچبق حالنده بار.
برلیانت. آلتون، کوُمش هم عتیق ئه‌یبرلر صاتوب آلامز.
زاووُد: یاکیمانکا، بابیگارودسکی پیریئولق، ئوز یورطمزده. تیلیفون: 72-31 №
خط اوچون آدریس: مه‌سکه‌وده پوچتاوی به‌شچك 378 №. تیلیغرام اوچون مه‌سکه‌و آففینیر.
فیرما ۱۸۷۲ نچی یلدن بیرلی دوام ایته. فیرمامزنڭ هیچ بر شعبه‌سی یوق.
بزنڭ فیرمامزنی بزنڭ بله‌ن بر فامیلیاده‌غی کشیلر بله‌ن صاتاشدرماولرن اوتنه‌مز.

طارغوُی دوم
«باختیئوزین، بایتیراکوف وشریکلری»
مه‌سکه‌وده ئیلیینکه قابقاسی یاننده.
ماگازینمزده خصوصی صورەتده هر تورلی ژاکیتلق، بورك هم یاقالق تورلی أفکوصده اعلا قاراکوللر حاضر بولنمقده‌در. ویوقاریده مذکورلرنی أشله‌ب بیروگه زاقازلر قبول ایتولوب ممکن قدر مشتریلرمزنی ممنون و زاقازلرنی تیز وقتده حاضر قیلوغه اجتهاد ایتلمکده‌در. تیلیفون نومیری: ۸٦ـ۱۷ـ۱
شعبه‌مز: ۱) پیرغراددە غرافسکی پرویزده. ۲) مه‌کرجه‌ده برنچی مینینسکی اورامده، ۱۳۰ نچی نومیرلی اوز کیبتمزده.
Москва, Ильинскія ворота. Магаз. Т./Д. Бахтиузинъ Байтеряковъ и К°.

اوفاده بەیرەم آرطی بولماغانده هر کون چغا طورغان
«طورمش» غزیته‌سینه ۱۹۱٥ نچی یل اوچون
آبونه دفتری قبول ایتله. یللق بهاسی ٤ صوم، یارطی یللغی ۲ صوم ۲۰ تین، اوچ آیلغی ۱ صوم ۲۰ تین.
«طورمش»ده سیاست، اجتماع ادبیات واقتصاد اخلاقغه دائر مقاله‌لر اهللری طرفندن یازلووی اوستینه، روحانیلر، وطنداشلرمز روسلر وباشقه ملتلر طورمشی، خاتون ـ قز عالمی، هر کون دنیاده طووب طورغان حاللر، خصوصا صوغش خبرلری، محکمهٔ شرعیه، آوللرده‌غی اوزگارشلر، کون گورو ره‌وشلری، یاڭا زاقونلر، زیمستوا، مکتب، مدرسه، معلملر حالی، اسلام دنیاسی، سودا وهنرگه تعلقلی خبرلر وباشقه‌لر بیك آچق ره‌وشده یازلا. شرقده‌غی واقعه‌لرگه زور اورن بیرلوب، شرق مسئله‌لرینه مخصوص مقاله‌لر درج ایتله. غزیته‌مز آقچه یاغندن تأمین قیلنغانلقدن، آنی هر جهتدن مکمل ایته‌رگه اجتهاد قیلنا. اوقوچیلرمزنی تورلی واقعه‌لر بله‌ن وقتنده تانشتروب طورامز.
«طورمش» نڭ روسیه‌نڭ مشهور شهرلرنده، اوفا وباشقه غوبیرنالرنڭ زورراق ییرلرنده مخبرلری بولغانلق سببلی هر تورلی واقعه‌لر، خبرلر وقتنده یازلوب بارا. صوغش طوقتالووی بله‌ن مصر، استانبول، لیه‌ژ، پاریژ کبك چیت مملکتلرنڭ مرکزلرنده طورمش مخبرلری بولندراچق.
آقچه یه‌رو هم خبرله‌شو اوچون آدریس: Уфа, редакція газ. «Турмушъ».

Москва, Тип. М. О. Аттая и К-°, Маросейка Космодаміанскій пер., домъ № 5.
Издатель М. Г. Исхаковъ. редакторъ М. А. Мевлюмбирдіевъ.